

Román kori templom Dejtén

2011 március 29. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmen kívül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Külsőre egyszerű, tornyos barokk kápolnának tűnik a szlovákiai Dejte temetőjében álló épület, a belseje azonban Árpád-kori falfestészetünk egyik legrégebbi és legmegrázóbb emlékét rejt. Vajon hol találjuk ezt a különleges templomot? Az 1700 lakosú – hivatalos nevén – Dechtice a régi Pozsony vármegye Nagyszombati járásában, a várostól és a Vág-parti Pöstyéntől egyaránt huszonöt kilométerre van. Első ízben egy 1258. évi levélben olvasható a falu neve „villa Degce” alakban, 1280-ban ismét szerepel egy királyi okiratban. A tatárjárás utáni évtizedekben kővárak sora épült a Kis-Kárpátok keleti, a Vág folyó lapályára ereszkedő oldalán: a Fehérkő–Vöröskő–Szomolány–Korlát–Jók–Csejte-lánc egyik szeme, Jók királyi vára volt Dejte birtokosa ez időben. A XVI. században Dejtére is érkeztek – szigorú protestáns hitvallásuk miatt – Cseh- és Morvaországból elűdözött német ajkú telepesek; az iparkodó habánok emlékét őrzi a község régi Dechtitz neve. A hosszú főutca mellett látható a XIV. századi eredetű plébániatemplom, amelynek barokk stílusú renoválása 1612-ben történt.

Két további, Árpád-házi uralkodóink idejéből származó dátumra is bukkanunk a korszak művészettörténeti szakirodalmában, ezek a plébániától jó kilométernyire lévő temető Mindszentek-kápolnájára vonatkoznak. Az egyik a cseh Václav Mencl professzor 1937-ben megjelent könyvében olvasható, miszerint az épület 1172-ből származik, az adat forrása gróf Batthyány József pozsonyi prépost XVIII. századi egyház-látogatási jegyzőkönyve; a másik kútfő báró Mednyánszky Dénes, akinek 1879. évi munkája szerint az épület 1230 és 1235 között készült. A szóban forgó templom két részből áll. Kétemeletes harangtornya 1741-ben épült, épp 270 esztendeje ragasztották a régi hajó nyugati oldalához. Előteréből új bejáratot nyitottak, megtartották azonban a XIII. századi – a román és a csúcsíves stílus közötti átmenetet bemutató – déli kaput. Az eredeti – valamikor 1172 és 1235 között

készült – templom négyszög alakú hajóból és a keleti oldalához kapcsolódó szentélyből állt. Tornya nem volt, alaprajza és szerkezete páratlan még a magyarországi és külföldi rokonai körében is. A kívülről 8,8x8,5 méter nagyságú kvadráttömb kör alaprajzú kupolás belső teret takar, belül nyílik a félköríves, szintén boltozott apszis. A kerek „hajó” átmérője 6,25 méter, ami alig különbözik legközelebbi – Sopron megyei – társától, a XII. századi hidegségi Szent András-rotundától, amelyiknek kupoladobja hat méter átmérője. Az ottani körfal szintén szögletes külseje azonban faragott kváderkövekből készült, míg Dejtén téglából építkeztek, majdnem azonos időben. Hidegség freskódíszes emlékeit bemutattuk sorozatunkban (Magyar Nemzet, 2002. június 1.), most lépünk be a dejtei terembe! Szemközt a nyugati bejáratnál a szentély tölcésesen szökül, kerek ablaka bocsát be vékony fénycsóvát keletre, a világosságot a déli kapu fölötti újkori ablak adja. Az apszisban a gótika korából származó, apostolokat ábrázoló falképek sorakoznak, ezek román kori elődeit már csak a XIX. század végén készült fotókon láthatjuk, később „átrestaurálták” őket. A terem körfalának északi ívében Krisztus születését és – jóval későbbi – keresztelését „hozta össze” közös jelenetben az ismeretlen piktor; ettől jobbra, függőleges kerettel elválasztva a Megváltó passiójának megrázó jeleneteit láthatjuk a freskókon. A póznához kötött kezű Jézust hosszú hajú és szakállú, a derekukon egyenes karddal felövezett, csúcsos sapkás alakok ütlegetik rzszenyalábbal, a középső képen a keresztet a vállán cipelő Krisztust a nyakára hurkolt fonott kötélén vezetik egy pajzsos, szakállas katona. A végső állomást ábrázoló kálvárián Szent János apostol és egy koronás nő áll a kereszt tövében, az ábrázoláson „Mária és a királynői alakban megjelenő Ecclesia olvad különös módon egybe”. Az idézet Tóth Melinda 1974-ben megjelent akadémiai kiadású tanulmányában olvasható. A művészettörténész a hegyes sipkás poroszok kapcsán felhívja a figyelmet a középkori, pogányoknak tartott zsidókat megkülönböztető fővegre, amelyet a XIII. században a Magyarországgal szomszédos német és lengyel területeken szintén viseltek és ábrázoltak. A dejtei templomban látható megrázó „képregény” valamikor a tatárjárás utáni évtizedekben készülhetett, jó hét és fél évszázaddal ezelőtt. Amikor 1978-ban ott jártam, észrevettem egy különös kereszt rajzolatú, 1x1,3 méteres kőlapot a szentély külső falához támasztva. Lerajzoltam a minden bizonnyal középkori faragványt. 33 év múltán az új sírok mellett, a földön heverve láttam viszont. A temető szélén tucat szám láthatók a félredobott öreg síremlékek, keresztetek, öntöttvas corpusok. Mindenesetre lefényképeztem őket.

Ludwig Emil, mno.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD
A trianoni győzatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló